

<https://helda.helsinki.fi>

Iskusanat eivät suojele ympäristöä

Kauppi, P.E.

Talentum Media

2008-11-21

Kauppi, P.E., Kettunen, J. 2008. Iskusanat eivät suojele ympäristöä. *Talouselämä* 71(40): 37-39.

<http://hdl.handle.net/1975/9271>

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Teksti Pekka Kauppi ja Jyrki Kettunen, kuvitus Tiina Tervonen

Iskusanat eivät suojele ympäristöä

Euroopan unioni haluaa vähentää kasvihuonepäästöjä, mutta käyttää keinoja, jotka pahimmillaan vaikeuttavat tavoitteen saavuttamista. Tähän Suomen pitäisi vaikuttaa.

Euroopan unioni on energiakarnevaaleissaan päättänyt ohjelmaan 20–20–20. Lukusarja kokee viestiä yhteistä tahtotilaa.

Numerot tarkoittavat, että EU vähentää kasvihuonepäästöjä 20 prosenttia, uusiutuvien energiamuotojen osuus kohoaa 20 prosenttiin ja primäärienergian käyttö EU:ssa vähenee 20 prosenttia. Kaikki tämä

saadaan aikaan vuoteen 2020 mennessä.

Vielä on epäselvää, mikä on vertailuvuosi; tällä on merkitystä jäsentenväliselle taakanjaolle. Ehdolla oleva vertailuvuosi 2005 merkitsee lisäosuutta Suomelle, sillä energiankulutus ja päästöt olivat silloin alhaiset metsäteollisuuden häiriöiden vuoksi. Noinko saamme hölmöilyistämme vielä jälkilaskun?

Perusvuoden valinta on yhtä vääntöä, kun jokainen maa toivoo perusvuotta, jolloin omat päästöt ovat olleet poikkeuksellisen suuret. Silloin on helpompaa saavuttaa prosenttitavoitteet.

Tavoitteilla 20–20–20 on toisiinsa nähdessä varsin kevyt looginen yhteys. Miksi ihmeessä ei riitä, että EU asettaa tavoitteen hiilidioksidipäästöille? Koko ilmas- ▷

to-ongelmahan aiheutuu nimenomaan liiasta hiilidioksidista. Varsinkin uusiutuvan energian tavoitteen EU-komissio on tehnyt huitaisten.

EU:n ilmasto-ohjelma on puolueohjelman tyypinen julistus.

Toivottavasti päättäjämme eivät jälleen kerran ryhdy apukoulun priimuksiksi ja ota ohjelmaa tosissaan. Erityisesti on olennaista, että emme tee hölmöjä investointeja, koska ohjelma jää tyhjäksi julistukseksi ainakin uusiutuvan energian lisäämisen osalta.

Tärkeintä on ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelua voi toteuttaa hyvin tai huonosti niin kuin voi toteuttaa pankkitoimintaa tai makkaranvalmistusta.

Ympäristöjärjestelmiä ja tekniikkaa tutkiva professori **Jehng-Jung Kao** luennoi äskettäin Viikissä. Hän esitti ympäristönsuojelua varten yleisen loogisen mallin, jolla on laajaa vastakaikua.

Ensiksi tulee Kaon mallin mukaan ottaa kantaa ympäristönsuojelun perimmäiseen päämäärään. Sellainen on tässä tapauksessa hiilidioksidipitoisuuden nousun pysäyttäminen ilmakehässä.

Toiseksi kun päämäärä on asetettu ja hyväksytty, tulee etsiä mahdollisimman suuri joukko keinoja, joilla päämäärään voidaan pyrkiä. USA:n nykyisessä listauksessa näitä on runsaat 50.

Kolmanneksi osatavoitteet voi kuvata tulevaisuuteen määrävuosien sarjana. Voidaan esimerkiksi asettaa osatavoite, että Suomessa rekisteröityjen henkilöautojen yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt alenevat 30 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta. Tämän jälkeen laskeaan osatavoitteen saavuttamisen kustannukset sekä arvioidaan haitat ja hyödyt, jotka eivät liity hiilidioksidipäästöihin.

Neljänneksi toimenpidevaihtoehtojen riittävän analysoinnin jälkeen on päätöksenteon aika. Samaan ajatteluun kannusti valtioneuvoston kanslian marraskuun alussa julkistama tilaustutkimus 18/2008: *Tehokas ilmastopoliittikka*. Britannia aloitti tämän tyyppisen työn lokakuun lopussa.

EU:n ohjelma 20–20–20 ei Kaon suositelemaa systematiikkaa noudata.

Liikaa toiveita uusiutuvasta energiasta

Kaon mallilla ei voi päästä tulokseen, että EU:n hiilidioksidipäästöjä on alennettava lisäämällä uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Toimintatapa on aivan liian kallis. Mahdollisesti hiilidioksidipitoisuus ei vähene lainkaan, jos metsävaroja joudutaan riistämään poltettavaksi. Uusiutuvan energian voimakas lisääminen on huonoa ympä-

ristönsuojelua, eikä siitä Euroopan tasolla mitään tulekaan.

Uusiutuvan energian nopea lisääminen voi olla päämäärää ajatellen haitallista. Joka tapauksessa se on kallista, sillä edulliset mahdollisuudet on jo käytetty. Kemijoki, Kokemaenjoki, Rein ja Tonava ovat jo valjassa, ja eurooppalaiset sellutehtaat, jotka tuottavat myös sähköä, on jo rakennettu.

Uusiutuvan energian tavoitteen EU-komissio on tehnyt huitaisten.

Tuulien energian mitoitusteho EU:ssa on noin 40 gigawattia, mikä on runsas kolmannes maailman kokonaistehosta. EU-maiden tuulimyllyt keväät ehkä prosentin EU:n energiasta, ja tuotannon painopiste on Saksassa. Jos tuulen osuus halutaan nostaa vaikkapa viiteen prosenttiin, tämä vaatii noin kuusinkertaisen myllytehon, koska tuulivoimaloiden parhaat paikat on varattu ensin. Näinkin vähäinen kapasiteetin lisäys kaatuu kaavoitus- ja valituskierteseen, mikäli ei kehitetä nykyisiä hanhilspureita ovelampaa tekniikkaa.

Jätteen ja biomassan energiakäyttöä voi lisätä melko paljon, muttei sentään niin paljon, että EU:n tavoiteluku niillä paljonkaan lähestyy.

Ns. hopealuotia, yhtä ainutlaatuisia ratkaisua, ei energia-asioissa olekaan, vaan aina on kyse toimenpiteiden yhdistelmästä. Eri vaihtoehtoyhdistelmien panos- ja tuotostietojen vertailu antaa ratkaisun ai-neksia.

Lisäelementti tulee siitä, että kaikki ratkaisut ovat kansalaisille enemmän tai vähemmän epämielisiä (sivu 46). Juuri tässä on tarpeen poliittinen tahto, jota energia-asioissa pitää löytyä jopa yli kolmeksi vaalikaudeksi. Ympäristöratkaisujen valmistelu vaatii kovaa työtä, jossa osaaminen on pantava puhumisen edelle.

Uusi tekniikka säästää

Ilmasto-ohjelman varsinainen päämäärä, myönteinen päästövaikutus, voidaan saavuttaa, jos huonotuottoisen ympäristönsuojelun sijasta toimitaan hyvän ympäristönsuojelun menetelmin.

Lähi vuosien lupaavimmat ratkaisut liittyvät energian kulutukseen, eivät tuotantoon. Valtioneuvoston kanslian edellä mainittu julkaisu luettelee kohteita, joissa energiaa voidaan säästää samalla vähentäen kustannuksia:

- Laitteiden valmiustilasta johtuva hukka

- Teolliset kasvihuonekaasupäästöt, siis muut kuin hiilidioksidi
- Rakennusten eristäminen
- Lämminvesijärjestelmät
- Ilmastointi
- Logistiikka kokonaisuudessaan

Led-teknologia mullistaa valaistustekniikan. Ilmalämpöpumppuja voidaan asentaa nykyisiin sähkölämmitystaloihin. Kodin sähkölaitteet ovat nykyisin energiateholtaan sitä huonompia, mitä pienemmästä laitteesta on kyse. Kaksitoista vuotta on pitkä aika kodin elektroniikan vaihtamiseen.

Teollisuudessa talous pakottaa energiatehon nostamiseen, sillä nykyiset prosessit on mitoitettu paljon nykyistä halvemmalle sähkön hinnalle.

Näemme vielä monen mahdollomana pidetyn asian toteutuvan, mutta samalla nopeutuu kroonikkotehtaiden alasajo. Tällaisia ovat käytännössä kaikki yli 30-vuotiaat sellutehtaat mutta myös monet elintarviketehtaat.

Esimerkki mahdollisuuksista 1. Tietotekniikan soveltaminen laajasti sähkön, lämmön ja polttoaineen säästämiseen lisääntyy. Paljon voidaan tehdä suurissakin yrityksissä ilman kustannuksia. Esimerkiksi globaalien yritysten konttoritilan käyttöaste on vain 15 prosenttia. Tyypillisen konttorirakennuksen sähköteho on nykyisin noin kymmenen megawattia, ja tällaisia konttoreita Euroopassa totisesti riittää. Säästöä tulee, kun tilat organisoidaan kaupallisen parkkihallin tapaan.

Esimerkki mahdollisuuksista 2. Autojen moottoritekniikka kehittyi nopeasti, kiitos lobbauksjärjestelmän ulkopuolelle jätettyjen japanilaisten. Suomen maanteiden henkilöautokanta ehditään vaihtaa vuoteen 2020 mennessä. Bensiinikäyttöisten katumaastureiden jälleenmyyntihinta romahti jo, ja valtiovallalta voi kepillä ja porkkanalla kerätä romut pois.

Näemme vielä monen mahdollomana pidetyn asian toteutuvan.

Kaon ehdottamalla tavalla voidaan toimet asettaa tärkeys- ja kiireellisyysjärjestykseen. Juuri tämä – kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksen asettaminen – on ympäristönsuojelun vaativinta ammattitaitoa kysyvä työtehtävä. Valtiovallalta voi päättää, miten pitkälle lista toteutetaan ottaen huomioon sivuvaikutukset ilmastokysymyksen ohi. Toteutukseen tarvitaan riskivalmiita yrittäjiä. On pussattava montaa sammakkoa ennen kuin prinssit löytyvät.

Suomi on hankalassa asemassa

Suomen asema EU:n energiapelissä on kaksijakoinen. Säästöpuolella olemme kyllä muiden rinnalla, vaikka paljon sellaista, mitä muualla vasta mietitään, on Suomessa jo toteutettu.

Sen sijaan uusiutuvien energialähteiden käytön suuri lisääminen vuoteen 2020 mennessä on Suomessa mahdollisuus. Tuuli on täällä satunnaista, aurinko paistaa kovin viistosta ja puun energiakäytössä olemme jo maailman huipulla. Ympäristönsuojelu sinänsä ei ole meille ylityskäymätön ongelma, mutta 20-20-20-linjauus on.

Valtiovalta on kokenut ratkaista ongelmaa työntämällä päänsä turpeeseen.

Valtiovalta ratkoo ongelmaa työntämällä päänsä turpeeseen.

Onko turve sitten uusiutuva energialähde? Englannin kielessä on kaksi sanaa: renewable ja sustainable. Suomeksi sanotaan uusiutuva ja kestävä. Kestävän talouden malli tulee 200 vuoden takaa ns. saksalaisesta vuosilohkojärjestelmästä. Oli todettu, että metsä kasvaa täyteen mittaansa sadassa vuodessa. Siispä metsä jaettiin sataan ruutuun, joista yksi hakattiin vuosittain. ”Kestävä” tarkoittaa kulutusta uusiutumisen tahdissa.

Turpeen lobbauksessa on Suomessa jäänyt huomaimatta, että turve on ”renewable” – se siis uusiutuu kyllä – mutta ei ”sustainable” - uusiutuminen ei ole riittävän nopeaa. Puu, vesi ja tuuli ovat sekä ”renewable” että ”sustainable”.

Tuntuu luonteelta, että Suomi korostaa perustavoitetta, kasvihuonekaasujen vähentämistä, mutta korostaa myös keinovalikoiman monipuolisuutta. Perustavoitteeseen voi kansallisesti sitoutuakin, mutta keinoihin ei.

Vain näin voi asiassa saada kilpailuetua, sillä kukaan ei osta Suomen säästämää hiilidioksidia, mutta säästämiseen kehitetyt ratkaisut ovat kohta kuumaa kauppataavaa. Valtioneuvoston kanslia lanseerasi sanan ”tuuli-voitto”. Sillä tarkoitetaan uudistusten leviämistä ympäri maailman, kun joku ne ensin keksii ja kaupallistaa.

Kotimaisessa keskustelussa on esiintynyt ajatuksia usean kärjen politiikasta EU:n suhteen. Ideana olisi ottaa yhdestä suosituksesta yhdet luvut ja toisesta toiset. Vaikka olemme ovelia kahvittamaan toisiamme, on EU-komissiolla takanaan ylivoimainen neuvotte- luosaaminen. □

Artikkelin kirjoittajista Pekka Kauppi (oikealla) on Helsingin yliopiston ympäristönsuojelun professori ja Jyrki Kettunen on professori.

LUONNONYSTÄVÄN
VIINIVALINTA*

CALITERRA®

Quality of Our Land

UUDET CALITERRA-
VIINIT CHILESTÄ!

Caliterra Tributo Shiraz €11,00

Caliterra Chardonnay Reserva €8,28

Caliterra Cabernet Sauvignon Reserva €8,28

* Caliterran viinipullot ja kierrekorkit valmistetaan kierrätetyistä materiaaleista, etiketit on valmistettu 100 % valkaisu- mattomasta kierrätyspaperista

* Caliterra vähentää eroosiota uudelleenistutuksilla ja suojelee alueen villihevosia, jotka pitävät aluskasvillisuuden kurissa, joka taas estää maastopaloja